

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN

ATT STÅ I KÖ FÖR ATT RÖSTA

En kvalitativ intervjustudie om köande väljares uppfattningar och tankegångar kring valköer i det svenska riksdagsvalet 2022

Filippa Grainger Staflin

Uppsats/Examensarbete: 15 hp

Program och/eller kurs: SK1523

Nivå: Grundnivå

Termin/år: HT 2022

Handledare: Henrik Ekengren Oscarsson

Antal ord: 11963

Abstract

A new electoral law was implemented in the Swedish parliamentary election of 2022. The aim was to strengthen electoral secrecy and meant that the voters took their ballot papers one by one behind the voting booth. Accordingly, the Electoral Authority issued a warning that the law could cause voting queues. Consequently, the warnings turned out to be correct and meant that Sweden faced a new unexplored situation.

Previous studies have shown that longer voting queues cause longer waiting times and result in higher costs of voting which can risk renegeing voters. The present dominating quantitative research field lacks explaining voters' perceptions and ways of thinking, since other values are expected to be found. The first contribution consists of the qualitative one, using long interviews suitable to find varying reasonings. Furthermore, voting queues occur continuously in American and African countries and dominate the research field. Examining a country like Sweden with rare voting queues, very high voter turnout and a voting norm highlights the urgency of exploration. The second contribution therefore involves the unexplored Swedish case.

The thesis provides broader perspectives of reasonings to captivate a more thorough understanding of voting queues. Costs and benefits of voting queues, civic duties, time and patience, were central findings in accordance with the literature. Nevertheless, new findings were discovered. Perceptions of what is more costly versus beneficial, new perceptions within the paradox of voting and the calculus of voting as well as the queuing experience were found which provide new reasonings.

Innehållsförteckning

Inledning	3
Problematisering och kumulativitet	4
Syfte och frågeställning	6
Tidigare forskning och teori	7
Köteori	7
Den kö-lämnande väljaren	8
Röstningsparadoxen	9
Röstningskalkylen	9
Politiskt intresse	11
Utbildning	11
Personlighet	12
Metod	13
Samtalsintervjuer av respondentkaraktär	13
Alternativa metoder	13
Population och urval	14
Intervjuguide	17
Genomförande	18
Validitet och reliabilitet	18
Analys	19
Resultat	21
Kostnader vs. Fördelar	21
Mer kostsamt vs. Mer fördelaktigt	24
Röstningsparadoxen	27
<i>Teori bekräftande resonemang</i>	27
<i>Motsägande teori resonemang</i>	27
Upplevelsen	29
Slutdiskussion	31
Referenser	35
Appendix	38
Bilaga I	38
Bilaga II	39

Inledning

Demokratins huvudsakliga högtid är de allmänna valen. Sverige beskrivs som en av de starkaste och mest välfungerande demokratierna i världen, när det kommer till administrationen, den demokratiska styrningen och statskapaciteten (Erlingsson et al, 2014; Petridou, 2020). Huruvida väljarna anser att demokratin fungerar i landet omfattas av vilka vallagar som finns, hur dessa är utformade och hur väl de fungerar i praktiken för valsysteemets funktioner, och även för väljarna (Plescia et al, 2020; Massicotte et al, 2004).

Den 1 februari 2022 trädde en ny svensk vallag i kraft. Ändringarna har syftat till att stärka valhemligheten och väljarnas skydd vid röstmottagningen. Den nya vallagen har inneburit att det bara får vara en väljare bakom varje valskärm och att valsedlarna ska plockas enskilt bakom särskilda avskärmningar (Valmyndigheten, 2022). Tidigare har väljarna fått ta valsedlar trängandes fritt bland andra väljare eller bland partirepresentanter (Rosen, 2022; Valmyndigheten, 2022). För att undvika att andra kan se vad man röstar på beslutade Riksdagen att valsedlarna skall tas en och en bakom en valskärm. Valmyndigheten menar att detta är ett mer skyddat och säkert sätt för att undvika att andra kan se vilket parti man röstar på (Rosen, 2022), samt att valhemligheten stärks. Den nya vallagen tillämpades för första gången till riksdag, region- och kommunfullmäktigevalet den 11 september 2022 (Valmyndigheten, 2022).

Innan ändringen sattes i verket förvarande Valmyndigheten och SKR att den nya vallagen kunde leda till valköer och uppmanade därför väljarna att förtidsrösta. När förtidsröstningen och valdagen kom, visade det sig att Valmyndighetens förvarningar stämde; Sverige stod nu inför en ny situation med ovanligt långa valköer på flera håll i landet (Rosen, 2022).

De svenska valen har tidigare inte kännetecknats av långa valköer och hör till ovanligheten. Det rapporterades att svenska väljare på flera håll fick stå och köa betydligt längre än vad man fått göra i tidigare val (Rosen, 2022). Köerna ledde följaktligen till att man även på en del vallokaler var tvungna att hålla öppet längre än den ursprungliga stängningstiden. I skrivande stund har Valmyndigheten och SKR meddelat att de tänker följa upp hur röstningen i valet har fungerat i samband med den nya vallagen. SKR skall bland annat få besvara en enkät, där valköer inkluderats. Uppföljningen kommer att innebära en kartläggning om hur

omfattande valköerna har varit och presentera slutsatser och framtida åtgärder inför kommande val (Hällsten, 2022, Rosen 2022).

Statistik och annan tillgänglig data är i dagsläget mycket bristande i relation till valköerna, detta på grund av att valet nyligen har varit och att man i skrivande stund samlar ihop detta. Förutom att ta fram relevant statistik och data saknas fortfarande en central del i analysen, nämligen att ta reda på hur de köande väljarna resonerar kring valköerna och hur detta relateras till vad tidigare forskning och teori säger. Fattas gör därför väljarnas egna röst. Studien kommer att rikta sig till detta utforskade fält, genom att rikta sig direkt till de köande väljarna, de som i själva verket blev påverkade. Vilka uppfattningar och tankegångar kring valköer finns bland svenska köande väljare? Uppsatsen kommer av den anledningen att omfattas av samtalsintervjuer av respondentkaraktär.

Problematisering och kumulativitet

Uppsatsens kumulativitet omfattar två huvudsakliga bidrag. Det första är det kvalitativa bidraget. Det som fattas inom det nuvarande forskningsläget är kunskaper om väljares uppfattningar och tankegångar kring valköer och hur detta kopplas samman till de relevanta teorier och begrepp som tidigare forskning använt sig av. Forskning inom köteori förklarar att köer bildas i de demokratiska valen när ett samspel mellan antalet anländande väljare och kapaciteten i form av bemanningen och material i vallokalen inte samspelar. I samband med denna asymmetri ökar tiden det tar för en väljare att rösta eftersom vallokalens administration minskar i förhållande till antalet väljare i kö (Alvarez et al, 2021). Forskningsfältet domineras av matematiska studier och kvantitativa metoder som främst syftar till att skapa modeller för att effektivisera köer med hänvisning till hur köer bildas (Ugbebor & Chukwunonso, 2012; Spencer et al, 2012; Stein et al, 2020; Stewart III & Ansolabehere 2015, Gérard & Dawson, 2022; Bridgett, 2020). Tidigare forskning (se exempelvis: Blais et al, 1995; Denny & Doyle 2008; Fowler & Cindy, 2006; Spencer et al, 2020; Stewart III, 2015) har visat att långa köer kan leda till att väljare upplever en större frustration och missnöje med att rösta om valköer förekommer och det kan vara skadligt för demokratin och dess valsysteem. Dessa studier brister i att beskriva hur väljare själva upplever och resonerar kring att ställa sig i en valkö för att rösta (Stewart III, 2015; Ugbebor & Chukwunonso, 2012; Buell, 2013; Bridgett, 2020; Gérard & Dawson, 2022). Uppsatsens frågeställning syftar därför till att undersöka den forskningslucka som nuvarande forskning brister i att beskriva. Det innefattar att denna studie

kommer att vända sig till väljarna och kommer att ta reda på deras uppfattningar och tankegångar kring valköer. Detta kommer vidare att hjälpa det nuvarande forskningsfältet att förstå vilken innebörd valköer har för väljarna själva och hur resonemangen ter sig vid förståelsen av existerande teorier och studier. Studien kommer därav att tillföra ett kvalitativt bidrag till det nuvarande forskningsfältet.

Den andra bidraget är det utforskade svenska bidraget. Studier inom valköer är främst förlagda till det amerikanska valsystemet och till länder i Afrika där valköer är flitigt förekommande i samband med val. Det gör det därför relevant att undersöka ett land som Sverige med mycket högt valdeltagande. Teorin om röstningsparadoxen förklarar att de kostnader som tillkommer genom att ta sig till vallokalen för att rösta kommer alltid att överväga röstens inflytande på den politiska utgången. Väljare överväger detta eftersom sannolikheten att en väljares röst är avgörande är minimal. Kostnaden att rösta kan därför överstiga nyttan (Downs, 1957). Studier visar att när valköer bildas ökar väljarnas kostnaderna att rösta. I Sverige existerar det dock en röstpliktsnorm som de svenska väljarna har socialiserats in i. Värden om att bevara demokratin och den demokratiska skyldigheten att rösta är utbredd i Sverige (Carlsson & Johansson-Stenman, 2010). Tidigare forskning pekar däremot på att kostnaden att rösta blir högre när väljare får stå i kö. Den nya och ovanliga situationen i Sverige blir därför relevant att studera eftersom svenska väljare för första gången på många håll i landet fått uppleva långa valköer. Valköerna innebär ett nytt utforskat ämne i Sverige och en chans för nuvarande forskningsläge att utvidga fältet inom andra kontexter. Studiens andra huvudsakliga bidrag medför ny kunskap i ett utforskat land som Sverige med mycket högt valdeltagande.

Mot bakgrund av dessa två kunskapsluckor är det därför intressant att undersöka hur köande svenska väljare i själva verket resonerar kring valköer. Vilka uppfattningar finns kring valköer? Och hur tänker egentligen svenska köande väljare?

Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att ta reda på väljares uppfattningar och tankegångar kring valköer. Med bakgrund till studiens bidrag har studien därför avsikter att bidra med *nya kunskaper* kring valköer genom att undersöka ett outforskat svenskt kontext och att tillföra ett kvalitativt bidrag. Forskning antyder att väljare kan resonera olika när det kommer till valköer och som vidare kan utmynnas i väljares uppfattningar och tankegångar. Eftersom detta inte har undersökts tidigare samt att forskningsfältet främst bygger på amerikanska studier, presenteras mot denna bakgrund följande frågeställning:

Vilka sätt att resonera kring valköer förekommer bland köande väljare i det svenska riksdagsvalet 2022?

Tidigare forskning och teori

Köteori

I följande avsnitt presenteras litteratur och tidigare forskning kring valköer och sådant som är relevant att belysa i relation till väljares uppfattningar och tankegångar.

Centralt vid studien av valköer är *köteori*. Tidigare forskning inom köteori har främst studerat kontexten av detaljhandeln och serviceindustrin genom syftet att skapa bättre kundupplevelser och effektiva kösystem samt sambandet mellan köns efterfrågan och kapacitet (Stein et al, 2020; Alvarez et al, 2021).

I relation till demokratiska val beror den beräknade kötiden för väljarna på efterfrågan, i detta fallet anländande väljare till vallokalen. Kötiden beror på kapaciteten som utgörs av exempelvis antalet valbås och röstmottagare. Om en vallokal med lägre bemanning har färre väljare som röstar blir bördan inte särskilt stor för valsystemet. Det handlar med andra ord om ett proportionellt samspel mellan antalet anländande väljare till vallokalen och vallokalens kapacitet i form av bemanning och utrustning (Alvarez et al, 2021). I samband med detta ökar tiden det tar för en väljare att registrera sin röst eftersom administrationen minskar i relation till antalet väljare i kö.

Ur ett statsvetenskapligt kontext har köteorin främst använts vid analyser av amerikanska val och för att förstå den matematiska problematiken med långa köer och hur dessa kan minskas (se exempelvis: Stewart III, 2015; Ugbebor & Chukwunonso, 2012; Buell, 2013; Bridgett, 2020; Gérard & Dawson, 2022). Studier visar att när köerna blir längre är det mer sannolikt att personer i kön blir frustrerade och kan riskera att lämna. När detta har applicerats på valköer, menar teorin att detta kan få ännu mer oroande konsekvenser än för kunder i kö. På samma sätt som kunder som står i kö till en kundtjänst kan välja att lämna kön innebär detta att i demokratiska val kan följderna bli ett minskat valdeltagandet. Teorin förklarar att väljare i kön riskerar att lämna eftersom kön kan orsaka en upplevd känsla av frustration och irritation (Stein et al, 2020). Huruvida väljare resonerar i enlighet med köteori är i dagsläget ett frågetecken även om existerande förväntningar finns (Stewart III, 2015). Det faktum att det inte finns studier som undersökt hur väljare själva uppfattar och tänker kring valköer och dess innebörd är en väsentlig indikation på varför det är relevant att studera.

Den kö-lämnande väljaren

Köteorin lyfter vidare upp en relevant aspekt kring hur väljare kan resonera kring valköer. Den *kö-lämnande väljaren* ("The Reneging Voter") är en väljare som anländer till vallokalen, står i kön och sedan lämnar utan att rösta (Spencer et al, 2010). Dessa väljare tvekar i större utsträckning att rösta om de vet innan att kön till vallokalen är lång.

Det finns en del forskning kring valköer och köande väljare. Exempelvis analyserades resultatet av en undersökning på 10 000 amerikanska medborgare i det amerikanska valet 2008. Väljarna i undersökningen tillfrågades om deras upplevelse att gå och rösta. Bland icke-röstarna uppgav 11.1% att de valde att avstå till följd av långa väntetider i kön till vallokalen (Alvarez, 2008, s 36).

En annan studie gjord i Nigeria beskriver att en avsevärd andel väljare tenderar att vara mer tveksamma till att rösta när valköer bildas. Studien visar att de otåligare väljarna löper större risk eftersom dessa väljare blir frustrerade och därmed riskerar att lämna kön (Ugbebor & Chukwunonso, 2012).

Sammantaget tyder forskningen om den kö-lämnande väljaren att det är mer *kostsamt* att rösta om det finns långa valköer. Givet tidigare kunskap förväntas den kö-lämnande väljaren vara mer otålig. Tålmodiga väljare sätter större värde på de fördelar som kommer med att rösta. Med andra ord värdesätter dessa väljare principen av att rösta genom att det anses vara en demokratisk skyldighet eftersom det kan medföra en politisk förändring till följd av att stå kvar i kön. I samband med detta kan vi förstå att otåliga väljare är mindre benägna att kvarstå i kön (Fowler & Cindy, 2006; Ugbebor & Chukwunonso, 2012; Spencer et al, 2010). Inom ramen för min studie är detta därför relevant eftersom studien även intervjuat kö-lämnande väljare. Eftersom den tidigare forskningen brister i att lyfta väljarnas röster, möjliggör denna studie att kunna belysa kö-lämnande väljares resonemang och huruvida den tidigare forskningens slutsatser överensstämmer eller inte.

Varför kö-lämnande väljare agerar som de gör förklaras oftast med utgångspunkt i röstningsparadoxon och den så kallade röstningskalkylen.

Röstningsparadoxen

Röstningsparadoxen beskrevs först av Anthony Downs (1957). Downs hävdar att de kostnader som för med sig av att ta sig till vallokalen, vänta med att rösta och slutligen registrera rösten alltid kommer att överväga den lagda röstens inflytande på det slutgiltiga valresultatet. Downs menar att väljaren överväger detta eftersom chansen är minimal att rösten är avgörande för valresultatet. Med hänvisning till denna förklaring kommer inte de väljare som är rationella att rösta. Detta benämner Downs som *röstningsparadoxen*. Vi kan därför förväntas finna resonemang att rösten betyder lite och att det därför inte vore kostsamt att lämna kön. Trots detta är fallet dock att de flesta röstar (Downs, 1957). Det finns andra värden som kan förklara varför väljare står kvar i en valkö. Sverige har genom tiderna haft ett högt valdeltagande. En förklaring till detta är att det existerar en *röstplikts norm*. Det innebär att individer har socialiserats till att rösta. Människor har socialiserats av utbildningsprocessen och media till att tro att det är viktigt att rösta för att bevara demokratin. Med andra ord kan den sociala normen att rösta utgå från att folk resonerar att det är klandervärt att avstå, exempelvis till följd av en valkö. Men även att individer som känner starka känslor av medborgerlig plikt kan resonera att det är viktigt att rösta trots valköer (Carlsson & Johansson-Stenman, 2010; Karp & Brockington, 2005). Den nya situationen för Sverige som innebar ovanligt långa valköer gör det därför intressant eftersom vi inte vet hur stark den svenska röstplikt normen utspelar sig bland uppfattningar och tankegångar.

Röstningskalkylen

Downs (1957) var den som först utvecklade teorin om röstningsparadoxen, detta kom sedan att vidareutvecklas av andra teoretiker som Riker och Ordeshook (1968). De skapade en kalkyl för vad som påverkar väljares röstning. Individens beslut att rösta förklaras genom $R = BP - C$. R (reward) beskriver det individen vinner på att rösta, med andra ord vilka *fördelar* som kommer med att rösta. B (benefits) står vidare för skillnader som kan finnas i fördelarna väljaren får om sitt parti som individen stöttar får över sina motståndare. P (probability) beskriver *sannolikheten* att varje enskild röst skulle vara avgörande om det parti som väljaren skulle rösta på vinner eller ej. Slutligen står C (cost) för *kostnaden* för individen att rösta, med andra ord vilka kostnader det innebär för väljaren att ta sig till vallokalen, stå i kö och slutligen registrera rösten. När denna beskrivning först utvecklades hade man inte insett att variabeln P inte hade den påverkan som man från första början hade antagit, eftersom större delen av befolkningen röstade. Därför lade man till en ytterligare variabel D (duty), som står

för den faktiska känslan av att det är en *medborgerlig plikt* att rösta och vill *bevara demokratin*. Den nya kalkyl som används idag ser alltså ut: $R = BP - C + D$ (Blais et al, 1995; Blais et al, 2000; Bhatti, 2012).

Ferejohn & Fiorina menar dock att väljarna inte kan förutspå någon sannolikhet av utfall under osäkerhet och beräknar sina eventuella kostnader och förluster under olika strategier. Väljarna räknar ut förutspådda möjliga förluster och väljer det som minimerar deras största möjliga ånger och maximala kostnad som kan avskräcka röstningen. Detta skulle exempelvis kunna ske genom att stå kvar i en valkö (Ferejohn & Fiorina, 1974).

I likhet till köteori förklarar röstningskalkylen att långa väntetider i kön kan ifrågasätta och frustrera väljare att stå kvar, som förklaras genom kostnaderna (Gérard & Dawson, 2022; Stewart III, 2015). Downs (1957) menar att detta grundar sig i en fråga om *tid*. Det vill säga tiden som väljaren behöver lägga ned för att rösta, i detta fall att få vänta i kö. Väljaren ger frivilligt upp tid från sin dag för att rösta, och behöver väljaren köa innebär detta en kostnad om längre tid. Kostnader kan exempelvis handla om att väljaren är borta från sitt arbete eller andra viktiga aktiviteter och att tiden därför betraktas som dyrbar. Tar det lång tid att rösta blir väljarnas tid därför kostsammare (Downs, 1957; Spencer et al, 2010). Teorin förklarar dock att väljare som överväger politisk förändring och demokratiska skyldigheter över kostnaderna resonerar annorlunda (Antunes, 2010).

Ett annat alternativ är den *uttrycksfulla röstningen* som först föreslogs av Buchanan (1954) följt av Tullock (1971). Människor motiveras av den uttrycksfulla handlingen att rösta, det vill säga att det finns en nytta i att uttrycka sin åsikt genom att rösta. Människor som resonerar utifrån detta menar att viljan att stå kvar i valkön har med nyttan att kunna framföra sin åsikt (Carlsson & Johansson-Stenman, 2010).

Upplevda problem med röstmottagare, vallokalens utrustning och registrering av rösten visar sig skada väljarnas förtroende att rösta. Bakgrunden till detta grundar sig på att väljarna upplever *dåliga erfarenheter* och att detta väcker en oro för deras integritet av att rösta. Med andra ord kan väljarna resonera att processen av att rösta upplevs vara mer komplicerad eller att de inte fått tillräckligt tydliga instruktioner av förändringarna i vallagen (Alvarez, 2021).

Sammanfattningsvis kan vi utifrån detta förvänta oss att finna olika sätt att resonera kring valkörer för svenska köande väljare. Det innebär att väljare kan uppfatta och tänka olika beroende på vilka kostnader och fördelar som motiveras med att stå kvar i en valkö.

Kopplingar till teorier och tidigare forskning kommer därför att vara relevant för studien. Mer specifikt, eftersom det inte finns mycket empiriskt material som undersökt den upplevda röstningskalkylen i kontexten av valkörer (Blais et al, 2000; Blais et al, 2019; Stein et al, 2020).

Politiskt intresse

Politiskt intresse är något som kan fånga upp variationer av resonemang. Personer som har ett större *intresse* för politik kommer sannolikt att vara mer insatta och därav ha större kunskaper och information om det politiska systemet. Detta minskar i sin tur kostnaden att rösta eftersom dessa väljare inte behöver söka upp lika mycket information inför valet, och därav leda till en större förståelse av valköns innebörd. Det politiska intresset kan motivera känslan av den demokratiska skyldigheten och därav överväga kostnaden valkөн för med sig. Beslutet att stå kvar i kön kan även motiveras utifrån säkerhet. Om väljaren känner sig säker med sitt val av parti kommer nyttan att stå kvar att vara större. Individer med ett större intresse för politik kommer därav att uppleva större fördelar. Att beröra väljarnas relation till politiken i intervjuguiden blir relevant för att återkoppla huruvida relationen till politiken och dess intresse kopplar samman till intervjupersonernas uppfattningar och tankegångar (Denny & Doyle, 2008).

Utbildning

Utbildning är en av de mest förekommande begreppen som förklarar väljarbeteenden och beslutet att rösta. Individer med högre utbildning har överlag en större benägenhet att rösta. Anledningen till detta är att de kognitiva och materiella kostnaderna av att rösta minskas. Utbildning utvecklar nämligen kognitiva förmågor som hjälper väljare att bearbeta komplex politisk information såsom att tyda politisk retorik och att välja lämpliga partier. Att vilja främja demokrati och dess värderingar kan växa fram utifrån de kunskaper och förmågor som högre utbildningar ger och som vidare frambringar känslor av medborgerlig skyldighet. Med andra ord kan *utbildning* både tjäna till att minska kostnaderna genom att tillhandahålla information men även öka fördelar av medborgerlig plikt (Denny & Doyle, 2008). I relation till väljares uppfattningar och tankegångar kring valkörer kan därför olika resonemang

uppkomma om en variation av utbildning framkommer bland intervjupersonerna. Detta har därför inkluderats i intervjuguiden.

Personlighet

Personlighet är även något som nämns inom tidigare forskning. Inom den teoretiska litteraturen är begreppet *tålmodighet* särskilt relevant. Tålmodiga väljare sätter större värde på fördelarna som kommer med att rösta, med andra ord att man värdesätter principen av att rösta som i sig är en demokratisk skyldighet eftersom det för med sig politisk förändring. I samband med detta kan vi förstå att otåligen väljare är mindre benägna att stå i kön, för att det bland annat antas vara mer kostsamt för dem samt att de inte värdesätter det som sker i samband med röstningen (Fowler & Cindy, 2006). Studier visar att större tålmodighet ökar benägenheten att stå kvar i en valkö. Fördelarna med att rösta uppstår efter kostnaderna som tillkommer att stå kvar i kön (Denny & Doyle, 2008; Fowler & Cindy, 2006; Ugbebor & Chukwunonso, 2012). Litteraturen förklarar därmed att tålmodiga väljare är villiga att bära de omedelbara kostnaderna som köandet kan innebära eftersom den politiska förändringen och den demokratiska skyldigheten väger tyngre. Variation av tålmodighet kan därför beskriva hur väljare resonerar när det kommer till valköer och som därför är användbart för att beskriva väljares uppfattningar och tankegångar.

Vidare finner Elshaug och Metzgers studie att utåtriktade och behagliga *personlighetsdrag* kännetecknar de som röstar frivilligt. Individer som är mer energiska kan vara mer benägna att rösta och stå kvar i en valkö än individer som uppfattas vara mer lata (Denny & Doyle, 2008). Olika personlighetsdrag kan därmed påverka hur väljare resonerar kring valköer.

Utifrån olika politiskt intresse, utbildning och personlighet kan vi förvänta oss att fånga in så många olika huvuduppfattningar och tankegångar som möjligt, och som därför har anpassats vid principen om maximal variation. Med bakgrund till litteraturen kan detta därför förväntas påverka hur väljare uppfattar och tänker kring valköer.

Metod

Samtalsintervjuer av respondentkaraktär

När man studerar något kvalitativt är kärnan tolkningen och beskrivningen snarare än kvantifieringen av fenomenet (Kvale & Brinkmann, 2014). Som tidigare nämnt är svenska valköer ett utforskat fenomen. För att börja inom detta utforskade område rekommenderas vanligen intervjustudier av respondentkaraktär (Bjereld et al, 2018). Samtalsintervjuer lämpar sig bäst inom ramen för min studie eftersom det i skrivande stund saknas grundläggande kunskaper inom området. Det teoretiska fältet är tämligen nytt vid studier av valköer vilket vidare motiverar varför samtalsintervjuer är lämpligt eftersom nya teorier och begrepp inom området kan dyka upp och som genererar ett relevant bidrag (Esaiasson et al, 2017).

Studien är av *empirisk* form eftersom uppsatsen syftar till att undersöka väljarnas verkliga erfarenheter av valköer (Esaiasson, 2017: 263-264). För att besvara frågeställningen lämpar sig samtalsintervjuer av respondentkaraktär bäst. Det handlar inte om att ta reda på i vilken omfattning valköer har förekommit utan om att synliggöra respondenternas tankegångar och uppfattningar kring det undersökta ämnet – valköer. Informantintervjuer är på så sätt inte relevant inom studiens ramar eftersom frågeställningens syfte inte är att undersöka en objektiv ”sanning” om en viss organisation eller händelseförlopp (Ibid: 261–262).

Fortsättningsvis möjliggör samtalsintervjuer av respondentkaraktär för uppföljningsfrågor som vidare hjälper till att uttrycka oväntade svar som är centralt för att observera tankegångar och uppfattningar och därmed bidra med ny kunskap (Ibid).

Alternativa metoder

En alternativ metod hade kunnat varit att genomföra en kvantitativ statistisk studie, exempelvis via en enkätundersökning. En sådan undersökning hade snarare varit av förklarande form och inte kunnat besvara hur väljare i en valkö djupgående resonerar. En sådan undersökning hade kunnat samla in en större mängd data och därav kunnat öka generaliserbarheten, exempelvis genom att undersöka valköernas omfattning. I skrivande stund är dock detta material av källor begränsad eftersom ämnet är så pass utforskat att sådan data inte finns tillgänglig och är därför inte genomförbar. Frågeställningen ämnar att kunna uppnå studiens syfte i att förstå hur köande väljare resonerar och komma åt djupare resonemang och tankegångar. Svaren i en enkätundersökning hade däremot varit kortfattade

och av enklare form. För att uppnå detta ger däremot en kvalitativ intervjustudie respondenten möjlighet att ge utvecklande svar och är därför lämpligare för studiens syfte och frågeställning (Bjereld et al, 2018).

Gruppintervjuer hade även fungerat som en annan metod. Interaktionen mellan deltagarna hade kunnat framkalla spontana uppfattningar sinsemellan och hade kunnat skapa en tryggare miljö inom ramen för samtalsämnet. Samtalen hade dock kunnat ge motsatt effekt och upplevas som känsligare eftersom respondenterna hade behövt öppna upp sig för varandra inför främlingar (Kvale & Brinkmann, 2014, 191). Det hade varit svårt att få alla respondenter med i samma samtal eftersom de bor på olika platser i Sverige. Respondenterna hade även olika möjligheter att boka in ett samtal från första början. Med hänsyn till detta ansåg jag därför att individuella samtalsintervjuer lämpade sig bäst.

Population och urval

Populationen för studien har utgjorts av köande väljare i riksdagsvalet 2022. Till skillnad från kvantitativa studier som prioriterar representativa urval, är studiens urval *strategiskt*. Detta eftersom frågeställningen syftar till att fånga upp olika sätt att resonera kring tankegångar och uppfattningar om valköer. Strategiska urval bygger på principen om intensitet, som i detta fall innebär att välja ut respondenter på ett sådant sätt som snabbt och effektivt fångar upp många olika sätt att resonera kring valköer. Därav faller sökljuset på de personer som har särskild erfarenhet av valköer (Esaiasson et al, 2017, s 269). Urvalet motiveras även genom principen om maximal variation. I detta avseende handlar det om att i så stor utsträckning som möjligt fånga in sådant som kan påverka hur väljarna resonerar. Med avstamp i avsnittet om tidigare forskning har jag därför tagit hänsyn till politiskt intresse, utbildningsnivå och personlighet. *Maximal variation* är relevant eftersom studien lämpar sig att ha med så många olika tankesätt kring valköer som möjligt och följaktligen uppnå *teoretisk mättnad* (Esaiasson et al, 2017: 273). Intervjuer har därför fortsatt tills det inte framkommit nya aspekter inom ämnet (Esaiasson et al, 2017, s 268) och som därför påvisat goda förutsättningar för god tillförlitlighet.

Strategiska urval är dock inte representativa för befolkningen som helhet. Intervjustudien har därför inte möjlighet att kunna generalisera resultatet till en population av individer. Studiens externa validitet bygger på premisen att de tankegångar och uppfattningar som återfinns

bland respondenterna även kan hittas bland populationen i övrigt. Det bygger på antagandet av att det finns ett begränsat antal sätt att se på det fenomen som undersöks och att uppfattningarna återkommer bland populationen. Studien har därför möjlighet att kunna generalisera till huvudsakliga sätt att tänka och resonera. Visserligen finns det en risk att studien inte kommer att fånga upp alla kategorier av uppfattningar som återspeglas i populationen. Detta är därför anledningen till varför teoretisk mättnad och maximal variation eftersträvats (Esaiasson, 2017: 166-167).

Intervjupersonerna har samlats in genom kontakter med journalister från olika medier som intervjuat väljarna i kön. Detta har varit användbart för min studie eftersom jag på förhand kunnat få en bild av väljarnas resonemang och därför skapat goda förutsättningar att fånga in olika resonemang. Detta tillvägagångssätt var ett effektivt sätt att samla in lämpliga intervjupersoner. En av respondenterna samlades in via en bekant som lade ut ett inlägg på sociala medier om den långa valkön, hen var jag dock inte själv bekant med. Efter detta tog jag kontakt med intervjupersonerna genom mail, telefon eller SMS och förklarade kortfattat varför jag kontaktat dem. En viktig aspekt var att upplysa att intervjun var frivillig. De personer som sedan gjorde en intresseanmälan gick jag vidare med och bokade in ett passande intervjutillfälle.

Tabell 1 sammanställer intervjupersonernas egenskaper som lyfts i metoden och tidigare forskning och syftar till att skapa maximal variation.

Intervjupersoner (IP)	Kön	Ålder	Politiskt intresse (enligt IP)	Utbildning (högsta)	Personlighet (enligt IP)
1	Kvinna	38 år	Medel	Kandidatexamen inom kommunikationsvetenskap	Nyfiken, påhittig, färgglad
2 (Kö-lämnande)	Man	50 år	Lågt	Lantmäteriexamen (2 år universitet)	Generös, driven, kreativ
3	Kvinna	27 år	Över medel	Juristexamen	Positiv, utåtriktad, energisk i någon mån
4	Man	87 år	Medel	Fackutbildning inom företagsekonomi	Snäll, enkel, hjälpsam
5	Kvinna	85 år	Högt	Folkhögskoleexamen	Snäll, utåtriktad, pratglad
6	Kvinna	58 år	Över medel	Masterexamen inom teologi	Glad, energisk, omtänksam
7	Man	78 år	Högt	Fritidsledarexamen, politiska kurser på folkhögskola	Nyfiken, kompromissbar, social
8	Man	61 år	Över medel	Gymnasieexamen	Rishtagare, envis, driven
9	Man	56 år	Högt	2,5 årig universitetsutbildning inom historia	Utåtriktad, social, förnöjsam
10 (Kö-lämnande)	Man	32 år	Medel	Gymnasieexamen	Energispridare, utåtriktad, anpassningsbar
11	Kvinna	21 år	Högt	Gymnasieexamen	Utåtriktad, principfast, lojal

Ett problem har varit att ett visst bortfall har förekommit, i form av nej-svar och icke-svar. Utgången har således blivit att de kö-lämnande väljarna enbart bestått av män. Bland intervjupersonerna är det enbart en person som anser sig ha lågt politiskt intresse. Detta är sålunda något som intervjupersonerna själva fått motivera. Det är intressant för uppsatsen eftersom någon objektiv sanning inte efterfrågas. Det hade varit relevant att inkludera en yngre man, förslagsvis under 25 eftersom det fanns med bland kvinnorna. Spridningen visar generellt att det är högt utbildade personer, då majoriteten av intervjupersonerna har studerat på universitet eller högskola. Dessa begränsningar minskar troligen att alla möjliga huvuduppfattningar och tankegångar berörs i studien. Möjligheten att följa principen om maximal variation begränsades av intresseanmälningarna. De uppfattningar och tankegångar som har identifierats är dock empiriskt grundade. Med det sagt, är det relevant att fortsätta forska inom området för att beröra alla identifierbara huvuduppfattningar.

Emellertid har syftet att följa principen om maximal variation uppnåtts i stor utsträckning eftersom vi finner en jämn spridning. Tabell 1 visar en god variation bland intervjupersonerna, som vidare efterföljs av olika uppfattningar och tankegångar i resultatavsnittet.

Intervjuguide

Intervjuguiden är semistrukturerad och ger utrymme till att ställa följdfrågor om det behövs, och frågar samma bestämda öppna frågor till respondenterna.

Intervjuguiden börjar med en kortfattad beskrivning av ämnet för att beröra syfte och informationskrav, men nämnde inte den specifika frågeställningen. Detta för att undvika att leda in intervjupersonerna i ett visst tankemönster. Därefter förtydligas löftet om anonymitet. Detta eftersom politik och att rösta kan uppfattas som känsligt och att respondenterna därför skulle kunna ge mer öppna och ärliga svar (Esaiasson et al, 2017). Intervjupersonen kunde när som helst avbryta, ta paus och ställa en fråga, detta för att skapa trygghet och luft.

Intervjuguiden bestod av fyra teman. Det första temat bestod av ett introducerande och biografiskt tema för att få en bild av intervjupersonen och belysa aspekter av tidigare forskning såsom utbildning och personlighet. Detta har även använts för att lätta på stämningen vilket metodlitteraturen rekommenderar att man har med. Det är viktigt ur en etisk aspekt för att få respondenten att känna sig bekväma för att ge möjlighet till att få beskrivande svar och undvika en akademisk jargong (Esaiasson et al, 2017). Det andra temat fokuserade på kösituationen för att få respondenten att minnas tillbaka. Frågorna i denna del syftade till att måla upp bilden av erfarenheten av valkön för att sedan ledas in i nästkommande tema. Det tredje temat innefattade den egna erfarenheten. Detta tema har sin bakgrund i köteori och ger möjlighet för intervjupersonen att få beskriva de känslor, uppfattningar och tankar som upplevdes när hen stod i valkön. Det fjärde temat valde att särskilja väljare som stått kvar respektive lämnat kön. Temat har avstamp i röstningsparadoxen och röstningskalkylen för att kunna belysa den kö-lämnande väljaren och uppmärksamma resonemang till väljarnas tankar och uppfattningar kring exempelvis eventuella kostnader och fördelar. Det tredje och fjärde temats syfte var således att låta respondenterna få reflektera så öppet som möjligt. Följaktligen var detta tillvägagångssätt tänkt att minska risken för intervjuareffekten och möjliggöra utforskning av relaterade ämnen

inom de teoretiska ramar som återfinns bland litteraturen men även utanför den traditionella förståelsen av valköer (Ibid). Under intervjuens gång förekom även uppföljningsfrågor för att få respondenten att utveckla sina svar.

Genomförande

En intervju genomfördes på ett café, en via zoom och resterande via röstsamtal. De olika tillvägagångssätten är på grund av att intervjupersonerna befunnit sig på olika platser samt vad intervjupersonerna föredrog. Samtalen varade mellan 30–70 minuter. Samtliga intervjuer spelades in, med intervjupersonernas samtycke.

Jag upplevde att de intervjupersoner som var i liknande ålder som mig hade en mer avslappnad stämning. Detta kan potentiellt härledas från att samtalen kunde kännas mer vänskapliga. De personer som ansåg sig ha ett större politiskt intresse upplevde jag även vara mer engagerade i samtalen. Detta kan bero på att personerna är mer intresserade av att bidra till studiens syfte och att de själva var mer nyfikna kring forskningsområdet. Min uppfattning är dock att alla respondenter svarade ärligt och öppet med hjälp av de öppna frågorna i intervjuguiden. Respondenterna gav fördjupade resonemang och avsaknaden av intervjuareffekten innebär god reliabilitet.

Validitet och reliabilitet

Studiens tillförlitlighet syftar till studiens validitet och reliabilitet. Med studiens validitet innebär det att man undersöker det som påstås undersökas (Esaiasson et al, 2017: 58). I studiens fall omfattar det hur väl intervjufrågorna besvarar huvudfrågeställningen, alltså om metoden undersöker vad den påstås undersöka. Att undvika systematiska fel är vidare viktigt. I kvalitativ form innebär det att synliggöra, kontrollera och ifrågasätta de val som gjorts i studien, och det har därför beaktats genomgående (Kvale, 2014: 295-96). Detta har tagits hänsyn till vid skapandet av intervjuguiden, för att möjliggöra fria, öppna och djupgående svar kring respondenternas uppfattningar och tankegångar.

För att säkerställa att det man undersöker, det som påstås undersöka är det lämpligt att diskutera huruvida intervjufrågorna ger svar på frågeställningen. Svaren kan vara olika djupgående beroende på hur mycket personen i fråga själv har reflekterat över valköerna, eftersom respondenterna erfarit valköer på olika platser, tidpunkter och omfattning. Det

betyder att om en person inte lyfter upp en aspekt så behöver det inte betyda att resonemangen egentligen inte existerar hos personen utan att det innebär att personen inte har reflekterat över det. Det kommer säga något om att respondenterna reflekterat olika, vilket bidrar till teoretisk mättnad. Svaren som återfinns är nämligen i sig en reflektion över de uppfattningar och tankegångar som finns kring valkörer och som återspeglar en upplevelsebetonad sökning av svar (Kvale, 2014: 301).

I övrigt är transkribering av särskild relevans vid utformandet av analysen för att vidare säkerställa att frågeställningen besvarats (Ibid).

Reliabiliteten i studien kommer från resultatens tillförlitlighet och upprepning av svar vid andra tidpunkter och forskare. Intervjustudien söker därför efter mångfacetterade svar i syfte att uppnå teoretisk mättnad (Trost 2018: 131-132). Detta innebär huruvida intervjupersonerna kommer att ändra sina svar under en intervju eller om dessa ändras beroende på intervjuare. Frågorna som ställts under intervjun har därför inte varit av ledande form utan har öppna formuleringar för att intervjupersonerna ska kunna tala öppet och fritt och undvika intervjuareffekten (Kvale, 2014: 295-96).

Reliabiliteten bygger vidare på en tydlig redovisning av tillvägagångssätt för att undvika slarv vilket kan tänkas påverka resultatet. Jag har därför haft detta i beaktande och har använt mig av ett lämpligt inspelningsinstrument för att kunna transkribera samtalen och på så sätt fånga upp sådant som annars skulle kunna missas, samt undvika missförstånd och oklarheter. Transkriberingen syftar även till att undvika omedveten påverkan i form av selektivt lyssnande. Det innebär att risken för övertolkningar minimerats och därmed asymmetri i resultatanalysen (Kvale, 2014: 295-96).

Analys

Alla intervjuer transkriberades med respondenternas medgivande. I sin helhet skedde en fullständig transkribering, med undantag för utsvävande delar som inte var relevanta för forskningsfrågan. Förkortningar, upprepningar, suckar och stamningar togs bort samt talspråkliga utfyllnadsord och ibland har grammatiken ändrats för att göra transkriberingen lättförståelig. Detta har dock gjorts med stor varsamhet för att inte förlora innebörden och minska övertolkningar (Kvale & Brinkmann, 2014: 234).

Efter den färdiga transkriberingen började jag med att läsa varje intervju noggrant och markerade med hjälp av färgkoder olika återkommande teman för att identifiera kategorier av resonemang bland respondenterna för att påbörja kartläggningsmetoden. Markeringarna med hjälp av koncentrerad sammanfattning och omformulerade längre meningar till kortare uttalanden, utan att förlora innebörden. Detta sorterades sedan i olika kategorier (som presenteras i resultatavsnittet), följt av en lista med relevanta uttalanden för vardera kategori. Kartläggningsmetoden användes för att enklare kunna sortera materialet och finna mönster, skillnader och likheter bland resonemangen. I resultatet illustreras varje kategori av ett eller flera citat. Det citat som presenteras är det mest lämpliga och informativa. Alla intervjupersoner är även citerade (Esaiasson et al, 2017: 280-81).

Uttalandena som nämns i studien har i vissa fall redigerats lätt för att omvandla till skriftspråk för att göra det begripligt för läsaren.

Resultat

Resultatet presenterar beskrivande resonemang av uppfattningar och tankegångar kring valköer och illustreras av ett kategorischema i tabell 2.

Kategorischemat redovisar olika kartlagda resonemang och har kategoriserats följande: kostnader vs fördelar, mer kostsamt vs mer fördelaktigt, röstningsparadoxen och upplevelsen. Uttalanden som har haft innehållsmässigt liknande kvalitéer sorterades in i samma kategori, exempelvis kostnader som listats genom olika resonemang av kostnader. En del av resonemangen var återkommande och var därav enkla att kartlägga. Nyfunna resonemang var vidare relevanta att inkludera. Detta var nödvändigt för att besvara huvudfrågeställning genom att skapa ordning bland resonemangen samt finna skiljelinjer, likheter och mönster bland kategoriernas innehåll. Kategorischemats gränsdragning motiveras i följande textavsnitt och inkluderar belysande citat. Understrukna ord tydliggör sådant som återfinns i kategorischemat.

Kostnader vs. Fördelar

Downs (1973) beskriver att de kostnader som väljarna står inför grundar sig i en fråga om tid. Tar det längre tid att rösta blir väljarnas röst kostsammare. Liknande resonemang finner jag bland respondenterna. Tiden kan vara dyrbar. Respondenterna nämner att ju längre tiden går desto mer kostsam blir den. Det kan vara så att man inte har tid att stå i kö, utan har andra planer som gör att kötiden blir kostsam. Respondenterna nämner att det inte hade varit vilka planer som helst, utan att det hade varit kostsamma planer som hade kunnat rättfärdigas. Detta hade exempelvis varit en dyr flygresor som man inte hade kunnat missa. Planer som att träffa vänner eller familj kan man omboka och anses inte vara lika legitimt.

Att vara borta från sitt arbete menar Downs (1957) är en kostnad. Respondenterna håller med och menar att obekväma arbetstider ökar kostnaden, exempelvis en söndag när det är valdag. IP6 röstade på sitt fjärde försök under valdagen till följd av sitt arbete. Hon tänkte att det inte skulle ta så lång tid eftersom det gått smidigt i tidigare val. Första gången hon stod i kön behövde hon gå efter 45 minuters köande för att inte missa sitt arbete. ”*Jag menar jag jobbar, jag kunde inte missa jobbet bara för att jag stod vid vallokalen, det var mitt problem*”, säger hon. På hennes fjärde försök lyckades hon rösta, när hennes arbete inte längre stördes. Hon berättar: ”*Jag tänkte ju när jag hade gjort klart mitt jobb att nu står jag så lång tid det tar. Jag hade kunnat stå till midnatt, för det här skulle man göra*”. Tiden för IP6 var inte

avgörande, rösta skulle hon göra oavsett. Hon fick istället anpassa sitt köande till vallokalen utefter sitt arbete.

Om man har gott om tid är valkön inget som blir kostsamt. IP1 säger: ”*Jag hade inte så ont om tid. För mig var det lite skönt, att få stå i kö. Jag fick ju egentid*”.

Väljarna som står i valkön har från första början bestämt sig för att rösta, eftersom man tagit sig dit till skillnad från icke-röstare som bestämt sig redan innan att avstå. För de kö-lämnande väljarna var tiden avgörande. Hade kötiden varit under 30 min hade det upplevts mindre kostsamt, men ju längre tiden gick desto kostsammare blev det för dem. IP10 säger: ”*Lite kö självklart, det gör man hela tiden, det är inte det, men flera timmar. Själva tiden blir avgörande*”.

IP2 berättar att han var besviken över att det ens var en kö. Han hade uppfattat att valdeltagandet skulle vara rekordhøgt och förväntade sig inte att det skulle vara över två timmars kö. Han åkte till vallokalen några gånger men kön växte sig längre för varje gång. ”*Då tänkte jag såhär att näe men det blir inte nåt annat än att få ordning på det här, att man skall behöva stå i kön. Då kan det inte vara så viktigt att rösta, det var väl mitt sätt att protestera mot hur inkompetent man har skött det här*”. IP10, den andra kö-lämnande väljaren försökte rösta två gånger och instämmer: ”*Den tog ju bort hela grejen att känna att det är väldigt viktigt till att jag skiter i det*”. Bland de kö-lämnande väljarna fanns uppfattningen att valköns längd var helt avgörande eftersom det tog bort känslan att det känns viktigt att rösta, något som inte lyfts tidigare. I relation till detta, fanns uppfattningen bland de kvarstående att det fortfarande kändes viktigt att rösta.

En uppfattning var att dåligt väder ökar kostnaden av valkön. Regn och kyla menar respondenterna hade medfört en sämre upplevelse och hade försvårat och utmanat väljarnas lust och vilja att stå kvar. En tankegång är att dåligt väder sannolikt hade gjort att ännu fler hade lämnat valkön. En av respondenterna erkänner att han hade avstått från att rösta om det hade varit dåligt väder. IP8 säger: ”*Hade det varit regn hade jag avstått. Jag hade inte stått och frusit i regnet för att lägga min röst*”. Flera av respondenterna nämner att det var tur att vädret var fint dagen och inte upplevdes kostsamt. Bra väder uppfattas därav vara fördelaktigt medan dåligt väder anses vara kostsamt.

När respondenterna fått uttala sig om vad som motiverat dem till att stå kvar i valkön har intervjupersonerna beskrivit olika fördelar, som beskrivits i röstningskalkylen (se exempelvis: Riker & Ordeshook, 1968; Blais et al, 2000; Antunes, 2010). Återkommande ord var skyldighet och plikt. IP1 säger: ”*Jag tycker att man har en samhällsplikt att rösta. Det är inte en självklarhet för alla människor i hela världen. Och då känner jag att har vi den möjligheten, då skall vi värna om den*”. Respondenterna beskriver att skyldigheten kopplas till ansvar. Man vill bevara demokratin och att alternativet till demokrati är diktatur, något man inte är intresserad av. Rättigheten att rösta beskrivs även som en fördel. Man nämner att svenska väljare har många möjligheter med flera röst dagar, poströstning och långa öppettider och att det därför inte är en anledning att lämna kön. IP3 beskriver: “*Det lilla ansvaret som man behöver ta måste man ju någonstans ta. Något ges till en och det måste man någonstans ta tillvara på. Om ingen röstar funkar inte en demokrati, då är det självklart att stå kvar*”. Tankesättet om skyldigheten går att sammankoppla med Antunes (2010) resonemang om röstningskalkylen.

Att stå kvar i valkön motiveras vidare av att kunna göra sin röst hörd och uttrycka sin åsikt, exempelvis i form av partisympati. Detta är förknippat med att få vara med och påverka och tala om samhällsutvecklingens riktning. Det är därför meningsfullt att stå kvar i valkön. Den uttrycksfulla röstningen som först föreslogs av Buchanan (1954) och Tullock (1971) styrks i resonemangen. IP4 säger: “*Utnyttja rösten. Det är den enda gången man får lägga en röst och då tycker jag att jag vill göra det. Jag har hållt mig till ett parti jämt*”. Fördelarna med att stå kvar i kön övervägde kostnaderna bland de som stod kvar, som styrker röstningskalkylen (Blais et al, 1995; Bhatti, 2012). Den demokratiska skyldigheten skildrar rösträtten som motiveras av den uttrycksfulla röstningen och möjliggör att få påverka samhällsutvecklingen och främja demokratins bevarande.

Engagemanget att rösta minskar ju mer tiden går om man inte har någon speciell anledning som upprätthåller engagemanget. Respondenterna exemplifierar detta genom fördelar som rösträtten och skyldigheten. Med andra ord betyder det att när engagemanget slocknar behöver väljarna något som motiverar dem att stå kvar i kön. Detta menar respondenterna kan främjas eller hämmas av vilja och lust. IP11 säger: ”*Valköer i sig tror jag handlar om att man inte har tid eller lust att köa. Det var ju viljan att rösta som motivera mig. Det skulle kännas väldigt ryggradslöst att gå dit för att rösta och sen skita i det bara för att det var lång kö. Jag tycker inte att ens vilja att rösta ska vara så svag att en lång kö får en att inte vilja rösta. Jag*

hade aldrig backat ur på grund av en kö". Det är detta tankesätt som utmärker sig bland de kvarstående köande väljarna. De som stod kvar förklarar att en kö inte är en befogad anledning att avstå från att rösta. IP7 säger "Det är ingen systembolagskö, utan det är en valkö vi pratar om". Han menar att hade det varit vilken annan kö som helst hade man sannolikt gått ur kön, men inte när det är en viktig valkö. Detta är dock något som de kö-lämnande väljarna inte nämner. IP2 som lämnade kön förklarar: "Valkön påverkar helt och hållet min upplevelse. Jag gillar inte att köa. Att stå i kö är inte det jag vill göra". Det var dock inte enbart de kö-lämnande väljarna som hade liknande resonemang. IP3 säger: "Man övervägde ju absolut att gå hem. Men det går ju inte att göra det heller, för att man verkligen hade skämts om man inte hade röstat på grund av en valkö". Till skillnad från IP3 som förklarar att det inte var något allvarligt övervägande berättar IP8 att han inte hade röstat om han visste att det skulle vara 90 minuters kö innan. Likt IP2 förklarar IP8 att han inte hade haft någon lust och hade tröttnat av att stå kvar. Resonemang i likhet med Alvarez (2008) studie samt köteorins kö-lämnande väljare (Spencer et al, 2010) finner jag alltså även bland kvarstående IP8, medan IP3 belyser trots tanken att gå hem att det är en självklar sak att stå kvar. Med detta finner vi ytterligare sätt att resonera kring att lämna eller stå kvar i valköen.

Mer kostsamt vs. Mer fördelaktigt

Respondenterna menar att kostnaden grundar sig i en fråga om tålmodighet och bekräftar litteraturens beskrivning (Denny & Doyle, 2008; Fowler & Cindy, 2006; Ugbebor & Chukwunonso, 2012). IP2 menar att den största skillnaden för honom i relation till de kvarstående väljarna handlar om tålmod. Han säger: "De har kanske mer tålmod än vad jag har; jag tror att det är den största skillnaden. En del människor är väl mer att de rättar sig i ledet och är väldigt så med regler". Förutom tålmodighet, kommer en person som är laglydig och "brydd" sannolikt inte låta kostnaderna styra och lämna kön.

Respondenterna utvecklar att tålmodet utmanas av kötiden, och att tiden återigen är en avgörande kostnad som kan främja eller hämma lusten och viljan. Respondenterna menar att de med litet tålmod upplever en större kostnad med att stå kvar i valköen ju längre tiden går. Otålighet beskrivs även kopplas till andra personlighetsdrag. IP10 säger: "Är man väldigt otålig eller blir lättirriterad och har tillräckligt med pondus, kan man avstå (...). är man mer lagd åt det andra hållet att jag måste verkligen göra det här och vågar inte gå från kön och får folk att tro att jag skiter i det här, vad ska de tycka om mig". IP2 och IP10 som båda lämnade kön uppfattar att en person som är otålig och är bestämd att våga stå för att lämna

kön kommer att göra det. Detta är även något som båda intervjupersoner tycker stämmer in på sig själva. Väljarna som stod kvar i kön beskriver å andra sidan att de väntade tålmodigt på sin tur. Detta bekräftar beskrivningen av den kö-lämnande väljaren men vidareutvecklas av respondenterna.

En annan uppfattning är att äldre skulle uppleva valköer som kostsammare. Man menar att äldre gör en större uppoffring att stå kvar på grund av sin ålder och sitt fysiska tillstånd. IP4, 5 och 7 som alla är över 70 år nämner att det inte var på tal om att låta äldre gå före samt att man inte hade möjlighet att sitta ned i kön vilket hade underlättat. IP7 säger: ”*Det var ju inte planerat så att man kunde sitta, så det var ju jobbigt att stå. De äldre orkar ju inte stå, det var ju helt sjukt*”. IP5 utvecklar att detta kan resultera i att fler äldre lämnade valkön: “*Det är dåligt att man inte lät äldre gå före i kön. Det kan ha påverkat att äldre avstår från att rösta*”. Det finns alltså en uppfattning om att valarbetarna borde haft detta i beaktande och att fortsatta valköer särskilt kan hämma äldres benägenhet och upplevelse att stå kvar i valkön.

Respondenterna resonerar även att barnfamiljer kan bli särskild drabbade av valköer. IP6 och IP8 berättar båda att det fanns en man som stod i valkön men som var tvungen att lämna för att lägga sitt barn. När mannen sedan kom tillbaka hade klockan slagit några minuter över 20 vilket var den ursprungliga stängningstiden. Även om mannen kom några minuter efter stängningstiden förbjöd valarbetarna honom från att rösta. Han blev irriterad eftersom det var hans intention från början. Detta resulterade i att det blev bråk och att polisen kom för att mannen blev så förtvivlad. Intervjupersonerna berättar att han fick gå hem förtvivlad, utan att ha lagt sin röst.

Tanken bakom denna uppfattning är att man som småbarnsförälder har ett extra ansvar att ta hand om barnen och att barnen kan bli uttråkade av att stå i en lång valkö. Som småbarnsförälder kan detta därför innebära att man inte har möjlighet att stå kvar om man inte hittar någon ersättare att ta hand om barnen under tiden. Den kö-lämnande väljaren IP10 förklarar: ”*Vi hade ju våran 3 månaders son med oss och då har man och känner ansvar över det. Nu var han exemplarisk där och då, men hade vi stått där hela tiden så hade det ju varit ett problem*”. Förutom småbarnsföräldrar kan även ensamstående föräldrar bli särskilt drabbade. IP7 berättar: ”*Jag tänker på alla barnfamiljer, ungarna ville ju gå hem, det fanns ju inget att göra där. Men de kanske var ensamstående och inte kunde göra något, och då var alternativet att låta bli att rösta*”. IP7 förklarar att kostnaden för ensamstående föräldrar kan

öka eftersom man har ett enskilt ansvar och att det kan innebära att det inte finns en annan utväg, särskilt om man är oförberedd och inte planerat i förväg.

En annan uppfattning är att det politiska intresset styr valköns betydelse. IP9 har ett högt politiskt intresse och menar att han är ”kär i politiken”. Därför arbetar han bland annat med att opinionsbilda eftersom det är hans sätt att påverka förutom att göra sin röstplikt. Han säger: *”Vi bestämde oss att stå kvar och härda ut. Det finns ju större bekymmer men eftersom det är en viktig kö. (...) Jag hade nog verkligen försökt att rösta oavsett hur lång tid det hade tagit”*. Han förklarar att det hade behövts mer motstånd för att avstå från att rösta och beskriver vilka fördelar valkön medför. För IP9 innebar valkön att en idé om en debattartikel växte fram och att han fick en nytta av valkön. IP7 som också har högt politiskt intresse ringde Aftonbladet under valkön och bidrog till att publicera en nyhetsartikel om valkön. Både IP7 och 9 vände den negativa upplevelsen till något meningsfullt; opinionsbildning av valkön.

Personer som är mindre politiskt intresserade kräver mindre motstånd uppfattar respondenterna. En valkö kan vara en sådan faktor som medför att utfallet blir att avstå. IP7 benämner dessa personer som ”soffliggare” och förklarar: *”Jag menar att soffliggarna inte är tillräckligt intresserade och tycker inte att sin egen röst har så stor betydelse i det stora hela. Om det bara är en röst bland fem miljoner. Och för den kategorin så krävs det inte särskilt mycket motstånd för att avstå, och då kan en valkö vara en sådan”*. Detta förklaras att personers engagemang slocknar ju längre kön är, och återgår till en tidsfråga. Är soffliggaren dessutom lat och otålig bidrar det ytterligare till att mindre motstånd krävs. Respondenterna uppfattar att valkön för politiskt intresserade är viktigare och att detta motiveras av de fördelar som tidigare nämnts. Uppfattningen bland respondenterna bekräftar vad Denny & Doyle (2008) har beskrivit kring politiskt intresse.

Respondenterna uppfattar att unga bryr sig mindre och är mindre politiskt intresserade. Den politiska erfarenheten att rösta kan innebära att man är osäker på vad man ska rösta på och vad det innebär. IP5 säger: *”Man kanske inte riktigt har bestämt sig om man är en yngre person. Och kommer till den här röran och går hem”*. IP11 är den yngsta av intervjupersonerna och håller med utifrån sin erfarenhet. Hon nämner exempelvis att hennes lillasyster ringde henne i valkön och frågade vad hon skulle rösta på för att hon var osäker. Som ung har man inte lika mycket erfarenhet av att rösta vilket kan innebära att den yngre generationen saknar större kunskap och information om det politiska systemet. Detta kan

innebära att för unga krävs det inte lika mycket motstånd och att det blir mer kostsamt att stå i kön. Erfarenheten, osäkerheten och förståelsen styr med andra ord valköns betydelse.

Röstningsparadoxen

Uppfattningar och tankegångar om röstningsparadoxen uppkom. Det förekom två olika tankesätt.

Teori bekräftande resonemang

Det ena tankesättet bekräftar teorin om röstningsparadoxen. Som väljare är man medveten om att rösten betyder lite i allmänhet och att det därför anses bör vara enkelt att kunna rösta, annars blir det svårare att acceptera. IP8 säger: “*Man vet någonsans att just min röst betyder väldigt lite och då måste det i alla fall vara någorlunda smidigt att rösta. Om jag ska stå i kö när jag egentligen inte behöver och skulle kunna gå, för att kön skapats på grund av dålig administrering. Då blir det svårare att acceptera att köa*”. Valköer kan alltså vara en sådan sak som gör det svårare att acceptera. Man kan uppleva att kostnaden att rösta blir större om man behöver köa för att man anser att man inte skall behöva det. IP3 berättar: “*Jag tror att vissa känner att få köa i två timmar inte känns rimligt för vad ens röst gör. Vad gör min röst, när det är miljoner röster som är räknade och skall räknas. Den tanken är farlig*”. Utifrån detta betyder det att att ens röst inte är avgörande ökar känslan vid valköer, för att väljare kan uppleva att kostnaderna ökar. Detta grundar sig i en tanke om vilka förhållanden som är rättvisa vid röstning och inte enbart att man har rösträtt. Valköer kan vara något sådant som inte anses vara rimligt, när man vet om att den enskilda rösten har liten betydelse. Valköer uppfattas stödja och styrka teorin om röstningsparadoxen (Downs, 1957).

Motsägande teori resonemang

Det andra tankesättet motsäger det första. IP11 menar: “*Egentligen spelade ju min röst nu i efterhand ingen roll, men det hade ju kunnat göra det också. Det spelar ju roll om alla tänker att ens röst inte spelar roll*”. Detta antyder att tankesättet som röstningsparadoxen för med sig kan medföra en motsatt dominoeffekt; om alla tänker att rösten inte spelar roll, förblir konsekvenserna att rösten spelar roll. Detta tankesätt visar att det kan finnas andra värden som avgör hur man resonerar kring valköer. IP1 säger: “*Har man röstat, har man i alla fall gjort det man själv kan göra för att påverka (...) Det är ju inte säkert att den skulle vara avgörande men i detta valet såg vi ju att det inte skiljde sig särskilt många röster mellan blocken. Alla röster var ju viktiga*”. Har man stått kvar i valköen kan man tänka att man gör

skillnad och att fördelarna som tillkommer påverkar övervägandet huruvida ens röst anses vara avgörande eller inte. Det uppkom därför resonemang om att ens röst kan spela roll, men att valköer kan utmana det tankesättet. IP11 utvecklar: *“Det blir inte fler röster för att det är valköer. Att rösta ska kännas viktigt och självuppfyllande. Det blir tokigt om det tar så mycket mer än vad det ger (...) Jag tycker nästan att man får stå där lite fridfullt och vänta på sin tur. Ett val som är väldigt viktigt.”*. Uppfattningen är att valkön kan problematisera uppfattningen och upplevelsen av betydelsen att rösta, och att den egna rösten är viktig. Återigen är tankesättet tillbaka på att resonera kring kostnader och fördelar, och att detta även uppkommer vid kontexten av valköer.

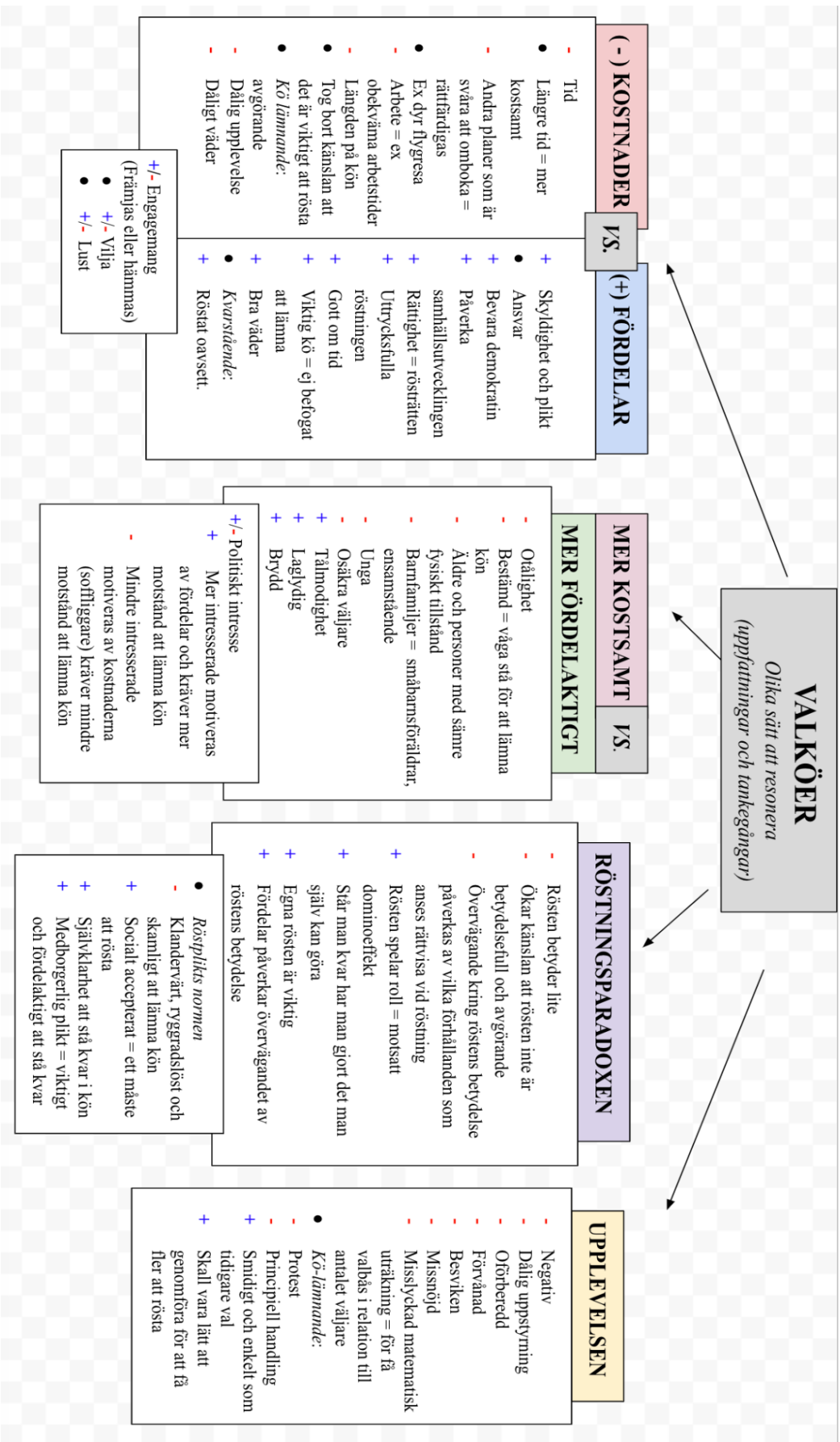
Utöver detta uppkom även resonemang om en röstplikts norm (Carlson & Johansson-Stenman, 2010; Karp & Brockington, 2005), som visar att det existerar bland svenska köande väljare. IP10 berättar: *“Det är en stor social press på att göra sin röst hörd och göra sin plikt. Och det tror jag är en stor grej, att man känner att jag måste göra det här, kanske inte bara för sin egen skull, men också som någon form av upplevd social press”*. Respondenten förklarar att oavsett anledning till att rösta kan väljare uppleva det som ett måste. IP10 säger att folk inte skulle våga berätta att man avstått från att rösta för att det inte skulle vara socialt accepterat. Detta bekräftar beskrivningen om röstplikts normen; att svenskar socialiserats till att rösta för att bevara demokratin. En annan beskrivning bland de som röstat var att det hade varit förkastligt att inte rösta specifikt på grund av en valkö. IP3 säger: *“Om jag inte skulle stå kvar skulle jag inte kunna stå för det. Det kan man ju inte stå för. Två timmars köande, vad är det, det är en kväll och nästa val är om fyra år. Det är på något sätt en självklar sak.”* IP5 säger vidare: *“Vi skulle rösta oavsett. Rösta måste man göra (...) Det är en skyldighet och en rättighet”*. En uppfattning är att det är klandervärt, ryggradslöst och skamligt att avstå från att rösta på grund av en valkö och att det är självklart att stå kvar. Flera av de kvarstående uppgav att de hade stått kvar oavsett hur lång valkön hade varit. IP6 säger: *“Nu hade jag gått hit, och nu ska jag göra det, för när annars ska jag rösta. Om man inte väljer att rösta på grund av en valkö så tappar man ju att man är i en demokrati. Vi behöver vara delaktiga allihopa”*. Känslor om medborgerlig plikt återkommer i resonemangen. Respondenterna tänker att det är viktigt att stå kvar i valkön för att möjligheten att rösta annars går förlorad. Resonemangen som förs bekräftar bilden av att det även existerar en röstplikts norm i en ny kontext bland svenska köande väljare och att det trots valköer är viktigt att rösta.

Upplevelsen

Respondenterna uppgav att valköerna påverkade upplevelsen av röstandet negativt. För den kö-lämnande väljaren IP10 var valkön och den dåliga uppstyningen avgörande vid beslutet att lämna valkön. Han utvecklar: ”*Den egentliga anledningen var att jag står inte i kö i flera timmar när det är så dåligt uppstyrt. Det här är nästan lika illa som att försvåra eller störa ett val (..) Det man vinner på att göra är så lite i jämförelse med konsekvenserna, när folk lämnar. Jag kände mig förbannad när jag lämnade vallokalen eftersom jag verkligen ville rösta*”. För både IP2 och IP10 var kö-lämnandet en form av protest och principiell handling gentemot hur inkompetent och dåligt uppstyrt det var. Att man lämnade kön var inte heller något som upplevdes som tillfredsställande eftersom man hade intentionen att rösta.

Väljarna var oförberedda på att det skulle vara långa köer och förklarar att man var förvånad och besviken. Man förstod nämligen inte vad som egentligen hade hänt. Exempelvis uppgav IP4 och IP5 som båda har röstat i närmare 70 år att de aldrig varit med om något liknande tidigare. När väljarna kom in i vallokalen uppfattade man att det var dåligt uppstyrt. Respondenterna säger att den matematiska uträkningen kring antalet valbås hade misslyckats, och att man hade behövt fler för att underlätta situationen, vilket bekräftar köeteorins förklaring till varför valköer uppstår (Alvarez et al, 2021). IP7 säger: ”*Det är ju bara att titta hur många som skulle rösta i vallokalen och då skulle man komma fram till att det där kommer inte att funka, vi måste ha flera bås*”. Respondenterna kände sig missnöjda över den nya vallagens organisering och var irriterade över att det var kö. De hade önskat att det hade varit lika smidigt och enkelt som tidigare. IP7 säger: ”*Det är ju en tillgänglighetsfråga. Det ska gå hyfsat fort och vara organiserat (..) Det får inte vara organisatoriska brister som avgör hur många som röstar, utan det skall vara en rättighet som är lätt att genomföra så att så många som möjligt har chans att lägga sin röst*”.

Tabell 2 presenterar kategorischemat.

Slutdiskussion

Studiens syfte var att med hjälp av respondentintervjuer ta reda på väljares uppfattningar och tankegångar kring valköer. Studien har bidragit till ny kunskap inom de utforskade svenska valköerna. Detta genom att resultatet tillfört ett nytt kvalitativt bidrag hur väljare resonerar kring valköer. Uppsatsen har funnit teori bekräftande resonemang men även nya synsätt.

När väljarna resonerar går det inte att undvika att kostnader och fördelar nämns. Både köteori, röstningskalkylen och röstningsparadoxen nämner tiden som en central kostnad (Downs, 1957; Stewart III, 2015) som vidare bekräftas av respondenterna, dock utifrån olika perspektiv. För de kö-lämnande väljarna var kötiden och kölängden avgörande, vilket Alvarez (2008) studie styrker – att långa kötider för kö-lämnande väljare är centralt. Flera av de kvarstående respondenterna uppger att man emellertid hade stått kvar oavsett. Till detta motiverades vilka fördelar som kommer med att stå kvar i valkön, exempelvis den uttrycksfulla röstningen i enlighet med Buchanan (1954) och Tullock (1971).

Att vara borta från sitt arbete uppfattas som extra kostsamt samt att ju längre tiden går, desto kostsammare blir det. Detta bekräftar vidare vad Spencer et al (2010) och Downs (1957) har beskrivit. Andra resonemang som tidigare forskning inte belyst har uppkommit. Om man ska lämna kön behöver det rättfärdigas av en legitim anledning exempelvis särskilt kostsamma planer som är svåra att omboka. Alltså uppkom resonemang som inte styrker att vilka kostnader som helst påverkar det väljaren vinner på att kvarstå i kön och motsäger röstningskalkylen. Det uppkom även andra nya kostnader i form av väder och den dåliga kö-upplevelsen. I förhållande till tidigare forskning har detta inte belysts. Det innebär att studien tillfört nya perspektiv på kostnader. Framtida studier bör fokusera på att vidareutveckla detta i mer statistiskt säkerställda former för att bekräfta och fortsätta forska inom samma område.

Längden på kön medförde att känslan av att det är viktigt att rösta togs bort för de kö-lämnande väljarna. I relation till detta uppfattade de kvarstående väljarna att det fortfarande kändes viktigt, för att det var en extra viktig kö. Detta är nya former av resonemang som tidigare forskning inte framfört och som visar en tydlig skiljelinje mellan kvarstående och kö-lämnande väljare. Det vore intressant att undersöka bakgrunden till detta för att öka förståelsen av valköns innebörd.

Unikt i kontexten om valköer är att alla respondenterna uppger att de hade intentionen att rösta. Men när engagemanget, viljan och lusten slocknar behövs något som motiverar. Detta förklarar sannolikheten att stå kvar i valkön, som vidare berör sannolikhetsvariabeln i röstningskalkylen. Motiveringarna görs genom exempel på fördelar som tidigare forskning nämnt, såsom skyldighet och bevarandet av demokratin (Blais et al, 1995; Bhatti, 2012). Nya resonemang inom fördelar är rättigheten att rösta (rösträtten) och att valkön i sig inte är en befogad kostnad, utan är en viktig kö. Bland de kö-lämnande väljarna uppkom andra resonemang. Kö-lämnandet beskrivs som en principiell handling av protest till följd av den dåliga upplevelsen och organisationen av de nya valbåsen. Liknande resonemang uppkom inte bara bland de kö-lämnande väljarna, eftersom IP8 även resonerade liknande. Vi finner ett mönster att röstningskalkylens variabler återfinns bland resonemangen. För framtida studier bör därför kvantitativa studier undersöka huruvida dessa nya resonemang skulle kunna vidareutveckla röstningskalkylen och teorin i sig.

Andra uppfattningar var även för vem samt för vad som det anses vara mer kostsamt och fördelaktigt. Inom litteraturen är tålmodighet ett centralt begrepp (Fowler & Cindy, 2006; Denny & Doyle, 2008), vilket återfinns bland respondenterna. Valkön blir mer kostsam för otåligare personer och utmanas av kötiden medan tålmodiga personer inte blir lika påverkade. Förutom tålmodighet uppkom nya personlighetsdrag som inte tidigare berörts såsom bestämd i beslutet att lämna kön eller att en laglydig person inte låter kostnaderna styra.

I relation till det politiska intresset beskrivs engagemanget återigen kopplas till en tidsfråga. Ju längre tiden går desto mer slocknar engagemanget, viljan och lusten att rösta. Vad som kan motverka detta är det som Denny & Doyle (2008) beskriver; att fördelaktiga känslor som exempelvis plikt överväger kostnaden. Nytt bland respondenterna är att ordet motstånd var centralt. För så kallade "soffliggare" krävs mindre motstånd i relation till politiskt intresserade som återigen bekräftar tidigare forskning kring politiskt intresse (Denny & Doyle, 2008). Nytt är att unga väljare uppfattas bry sig mindre eftersom bristande kunskap och erfarenhet återfinns bland dessa och att valköer därmed kan hämma viljan att stå kvar i valkön. Nya aspekter kring personlighet och politiskt intresse behöver undersökas vidare i kvantitativ form för att få fram huruvida detta stämmer eller inte, eller om detta i själva verket enbart är uppfattningar som köande väljare har.

Utbildning var inget som respondenterna tog upp. Detta kan ha berott på att väljarna själva inte uppfattar att det är något som relateras till valköer eller att de i själva verket inte tänkt hur utbildning som tidigare forskning förklarar förklarar väljarbeteenden.

Vad som utmärker denna studie är att det fanns två återkommande tankesätt för röstningsparadoxen. Den ena bekräftar förväntningen om att rösten inte är avgörande med stöd av röstningsparadoxen (Downs, 1957) och att valkön kan öka den känslan. Nytt är att det inte anses vara rättvist att valköer bildas när man vet om att rösten har en liten betydelse. Detta är inget som tidigare forskning framfört eftersom röstningsparadoxen är utforskad inom kontexten om valköer. Motsägande resonemang uppkom även som beskriver att det kan finnas andra värden huruvida man anser att rösten spelar roll eller inte. Rösten kan vara viktig om samtliga anammar röstningsparadoxens tankesätt och att konsekvenserna blir en motsatt dominoeffekt; att rösten spelar roll. Har man röstat har man gjort det man själv kan göra för att påverka. Det motsatta tankesättet är inget jag finner bland tidigare forskning och som därför är relevant att vidareutveckla.

Uppfattningar om en röstplikt norm uppkom och bekräftar Carlsson & Johansson-Stenman (2010) och Karp & Brockington (2005) studier. Uppfattningen är att det inte skulle vara socialt acceptabelt att vara en kö-lämnande väljare på grund av medborgarplikten. Det skulle vara oförlåtligt att lämna kön för att det är en självklarhet att stå kvar eftersom möjligheten annars går förlorad. Resonemang om kostnader och fördelar uppkommer igen i relation till röstningsparadoxen. Nya resonemang beskrivs kring fördelar att den egna rösten är viktig, trots att valköer utmanar tankesättet att rösten är betydelsefull. Mer forskning för att vidareutveckla och bekräfta det motsatta tankesättet behövs.

Tidigare forskning (se exempelvis: Stewart III, 2015; Buell, 2013) brister i att undersöka upplevelsen av valköer, vilket denna studie har gjort. Respondenterna har beskrivit att valköerna upplevs vara negativt. I den utforskade kontexten av svenska valköer var väljarna förvånade och oförberedda på långa valköer. När väljarna kom till vallokalen kände man sig besviken och missnöjd över den dåliga uppstyrningen. Man upplevde att det hade skett en felaktig bedömning kring samspelet mellan antalet valbås och antalet anländande väljare. Köteorins förklaring till varför valköer bildas som nämns i Alvarez et al (2021) bekräftas alltså bland de köande väljarna. I framtida val önskar väljarna att det skall vara lika smidigt och enkelt som tidigare och menar att valköer missgynnar den svenska demokratin. Huruvida

valkörer är missgynnande eller inte är dock obesvarat. Framtida forskning bör därför fortsätta att undersöka valköns betydelse och konsekvenser för demokratin och dess väljare.

Det är tydligt utifrån den presenterade slutsatsen att studien inte bara har tillfört många teoribekräftande uppfattningar och tankegångar, utan även nya resonemang. Det kvalitativa och det svenska utforskade bidraget av valkörer har därmed tillfört ett bredare perspektiv hur köande väljare resonerar och upplever valkörer, något som tidigare studier brustit inom. Jag anser att framtida kvantitativa studier bör fortsätta forska inom de nya resonemang som denna studie funnit, för att på ett säkrare sätt kunna statistiskt säkerställa vad detta innebär för valkörer och demokratin.

Referenser

Antunes, R. (2010). *Theoretical models of voting behaviour*. *Exedra*, 4(1), 145-70.

http://exedra.esec.pt/docs/N4/10C_Rui-Antunes_pp_145-170.pdf

Alvarez, R Michael. Cao, Jian. Li, Yimeng. (2021). *Voting Experiences, Perceptions of Fraud, and Voter Confidence*. *Wiley Social science quarterly*, Vol.102 (4): 1225-1238

Alvarez, R Michel. Ansolabehere, Stephen. Berinsky, Adam. Lenz, Gabriel. Stewart III, Charles. Hall, Thad. (2008). *2008 Survey Performance of American Elections*. Department of Political Science, The Massachusetts Institute of Technology, Cambridge, Massachusetts 02139.

Bhatti, Yosef. (2012). *Distance and Voting: Evidence from Danish Municipalities: Distance and Voting*. *Scandinavian political studies*, Vol.35 (2): 141-158

Blais, A.Young, R. Fleury, C. and Lapp, M. (1995). *Do People Vote on the Basis of Minimax Regret?* *Political Research Quarterly*.

Blais André. Daoust Jean-François. Dassonneville Ruth. Péloquin-Skulski Gabrielle. (2019). *What is the cost of voting?* *Electoral Studies*, Volume 59: 145-157.

<https://doi.org/10.1016/j.electstud.2019.02.011>

Blais André. Young, Robert. Lapp, Miriam. (2000). *The calculus of voting: An empirical test*. Blackwell Publishing Ltd *European journal of political research*, Vol.37 (2), p.181-201

Bridgett A. King. (2020) *Waiting to vote: the effect of administrative irregularities at polling locations and voter confidence*, *Policy Studies*, 41:2-3, 230-248, DOI:

10.1080/01442872.2019.1694652

Bjereld, Ulf. Demker, Marie. Hinnfors, Jonas. (2018). *“Varför vetenskap?”*. Lund: Studentlitteratur

Buell, A Duncan. (2013). *An analysis of Long Lines in Richland County, South Carolina*. *Journal of Election Technology and Systems*. Volume 1, Number 1.

Carlsson, Fredrik & Johansson-Stenman, Olof. (2010). *Why Do You Vote and Vote as You Do?* Oxford, UK: Blackwell Publishing Ltd. *Kyklos* (Basel), Vol.63 (4): 495-516

Denny, Kevin & Doyle, Orla. (2008). *Political Interest, Cognitive Ability and Personality: Determinants of Voter Turnout in Britain*. Cambridge, UK: Cambridge University Press
British journal of political science, Vol.38 (2): 291-310

Downs, Anthony. (1957). *An Economic Theory of Political Action in a Democracy*. *The Journal of Political Economy*, Vol. 65, No. 2: 135-150.

Erlingsson, Gissur Ó. Linde, Jonas & Öhrvall, Richard. (2014). *Not so Fair after All? Perceptions of Procedural Fairness and Satisfaction with Democracy in the Nordic Welfare States*, *International Journal of Public Administration*, 37:2, 106-119, DOI: 10.1080/01900692.2013.836667

Ferejohn, John & Fiorina, Morris. (1974) . *The Paradox of Not Voting: A Decision Theoretic Analysis*. *Amer Political Science Assoc The American political science review*, Vol.68 (2): 525-536

Fowler, James H. Kam, Cindy D. (2006). *Patience as a Political Virtue: Delayed Gratification and Turnout*. New York: Kluwer Academic/Plenum Publishers. *Political behavior*, Vol.28 (2):113-128. DOI 10.1007/s11109-006-9004-7

Gérard P. Cachon, A. Dawson Kaauab. (2022). *Serving Democracy: Evidence of Voting Resource Disparity in Florida*. *Management Science*. Vol 68, NO 9.

Karp, Jeffrey A & Brockington, David. (2005). *Social Desirability and Response Validity: A Comparative Analysis of Overreporting Voter Turnout in Five Countries*. New York, USA: Cambridge University Press. *The Journal of politics*, Vol.67 (3): 825-840

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (3. uppl.). Lund: Studentlitteratur.

Massicotte, Louis. Blais, André. Yoshinaka, Antoine. (2004). *Establishing the rules of the game: Election laws in democracies*. Toronto, London and Buffalo: University of Toronto Press.

Petridou, Evangelina. (2020). Politics and administration in times of crisis: *Explaining the Swedish response to the COVID-19 crisis*. *European Policy Analysis*. Volume 6: 147-158. DOI: 10.1002/epa2.1095

Plescia, Carolina. Blais, André. Högström, John. (2020). *Do people want a 'fairer' electoral system? An experimental study in four countries*. *European Journal of Political Research*. Volume 59: 733-551. doi: 10.1111/1475-6765.12372

Stewart C III, Ansolabehere S. (2015). *Waiting to vote*. *Election Law Journal* . Volume 14, Number 1, DOI: 10.1089/elj.2014.0292

Stein, R. M., Mann, C. Stewart, C. Birenbaum, Z. Fung, A.Greenberg, J. Kawsar, F. Alberda, G.Alvarez, R. Atkeson, L. Beaulieu, E. Birkhead, N. A. Boehmke, F. J. Boston, J. Burden, B. C. Cantu, F. Cobb, R. Darmofal, D. Ellington, T. C. Wronski, J. (2020). *Waiting to Vote in the 2016 Presidential Election: Evidence from a Multi-county Study*. *Political Research Quarterly*, 73(2): 439–453. <https://doi.org/10.1177/1065912919832374>

Spencer, Douglas M. Markovits, Zachary S. Mary Ann Liebert. (2010). "*Long Lines at Polling Stations? Observations from an Election Day Field Study*"
Inc Election law journal, 2010, Vol.9 (1): 3-17

Trost, J. (2010). Kvalitativa intervjuer. Studentlitteratur.

Valmyndigheten. (2022). "Ändringar i vallagen ska stärka skyddet för väljarna och valhemligheten". Publicerad 1 Februari 2022.
<https://www.val.se/servicelankar/press/nyheter--pressmeddelanden/pressmeddelanden/2022-02-01-andringar-i-vallagen-ska-starka-skyddet-for-valjarna-och-valhemligheten.html>

Ugbebor, O. Chukwunonso, N. (2012). *Modeling and Analysis of the Queue Dynamics in the Nigerian Voting System*. *The Open Operational Research Journal*. Number 6: 9-22

Appendix

Bilaga I

SMS/ E- Mail till respondenterna

Hej XX,

Hoppas allt är bra med dig!

Jag håller på att skriva en kandidatuppsats i statsvetenskap på Göteborgs universitet som handlar om valköerna som skedde under årets val. Mer specifikt kring väljares upplevelse och erfarenhet. Jag såg att du hade blivit intervjuad av X i denna artikel: <http://www.xxxx.se> och skulle därför gärna vilja få höra mer om dina tankar, erfarenheter och uppfattningar. Jag undrar därför om du hade velat ställa upp på en intervju någon gång under november eller december?

Uppsatsen kan även komma att användas för övriga viktiga aktörer att ta del av.

Du är självklart anonym, och jag anpassar mig självklart när det passar dig, all hjälp uppskattas!

Tusen tack på förhand.

Med vänlig hälsning,

Filippa Grainger Staflin

076 875 29 01

Filippa.grainger@hotmail.se

Statsvetarstudent, Göteborgs Universitet

Bilaga II

Intervjuguide

Intervjun introducerades med en kortfattad beskrivning av uppsatsen för intervjupersonen. Detta följdes sedan upp av att intervjupersonen när som helst under samtalet kunde välja att avbryta, pausa, eller be om att få upprepa frågan. Därefter förtydligades att intervjusamtalet bygger på samtycke och anonymitet och fick frågan om att tillåta inspelning av samtalet. Förintervjun spelades inte in.

Oskrivna uppföljningsfrågor som används har inte inkluderats i intervjuguiden. Innan samtalet spelades in tillfrågades intervjupersonen om hen hade några frågor.

TEMA 1- Introduktion och biografi; inkluderar utbildning och personlighet.

- Berätta lite om dig själv; ålder, sysselsättning, intressen.
- Vilken (högsta) utbildning har du? (Specificera e.g gymnasium, högskola, kandidat):
- Hur skulle du och andra beskriva dig själv som person?

TEMA 2- Kösituationen: Syftar till att måla upp en bild och få respondenten att minnas tillbaka till kösituationen.

- Har du röstat kontinuerligt i tidigare val?
- Förtidsröstade du eller gick på valdagen?
- Hur tog du dig till vallokalen?
- Hur var vädret?
- Gick du i sällskap eller själv?
- Vad hade du gjort innan röstningen?
- Vilken vallokal gick du till?
- Hur såg miljön ut?
 - Stod du utomhus eller inomhus?
- Hur lång var kön?
- Hur lång tid fick du köa?
- Hur gick snacket i kön?
- Hade du några planer efter att rösta, vilka då?
 - Påverkades de av att du fick köa?

TEMA 3- Den egna uppfattning; Med avstamp i köteori.

- Hur var känslan innan och vad hade du för förväntningar?
- Hur kändes det att stå kvar i kön?
 - Hur gick tankarna?
- Hur kändes det och hur gick tankarna efter att du lämnat vallokalen?
- Hur påverkade valkön din upplevelse att gå och rösta i relation till tidigare val?
 - Varför/ varför inte?

TEMA 4.1- Väljare som stod kvar i kön: Med avstamp i röstningsparadoxen och röstningskalkylen.

- Vad är meningen med att rösta för dig?
 - Varför är det viktigt att rösta?
 - Varför tror du att andra röstar?
- Hur är din relation till politiken?
 - Är du politiskt intresserad?
- Vad var det som motiverade dig till att stå kvar i kön?
 - Varför?
- På vilket sätt tror du att valköer kan påverka väljares upplevelse?
 - Kan det skilja sig från person till person?
- Hur tror du att de som valde att avstå från att rösta till följd av kön resonerar och tänker?
 - Vilka personer tror du riskerar att avstå från att rösta till följd av långa valköer?
- Enligt dig, under vilka omständigheter hade du kunnat avstå från att rösta till följd av den långa kön och varför?
 - Hur hade det känts för dig då?

TEMA 4.2- Kö-lämnande väljare: Med avstamp i röstningsparadoxen och röstningskalkylen.

- Vad är meningen med att rösta för dig?
 - Varför är det viktigt att rösta?
- Hur är din relation till politiken?
 - Är du politiskt intresserad?
- Vad var det som fick dig att dra dig ur valkön och avstå från att rösta?
 - Varför?
- Hur gick tankarna när du gick från vallokalen?
 - Hur kändes det?
- Hur tror du att de som valde att stå kvar i kön och rösta resonerar och tänker?
 - Varför?

Avslutande frågor:

- Hur kändes det att bli intervjuad, vad tyckte du?
- Har du något annat du vill tillägga?

Information om när uppsatsen kommer att publiceras lämnades ut.

Erbjudan om intervjupersonen vill ta del av uppsatsen i efterhand via mail eller post.

Kontaktinformation byttes ut.

Upprepa att intervjupersonen är anonym.

Tackade för samtalet.